

Carolyn Carlson, suomalaisen nykytanssin kummitäti

Jos pohtii suomalaisen nykytanssin kehityskaarta ja sen käännekohtia, kohoaa yksi päivämäärä poikkeuksellisen tärkeäksi. 26.9.1976 sai ensi-iltansa Carolyn Carlsonin suomalaisille tanssijoille valmistama teos *Kaiku*.

Varmasti useille meistä, jotka näimme esityksen, kävi selväksi, että jotakin merkittävää oli tapahtunut. Esitys edusti Suomessa vielä hyvin niukasti tunnettua uutta tanssiestetiikka ja Carlsonin ohjauksessa suomalaiset tanssijat, kuten **Leena Gustavson** ja **Jorma Uotinen**, ylsivät unohtumattomiin suorituksiin.

Kaliforniassa syntyneen, Yhdysvalloissa ja Ranskassa maineensa jo vakiinnuttaneen tanssija-koreografi-pedagogi Carlsonin sukujuuret ovat Suomessa. Juuriensa etsimisen myötä hän tuli myös vaikuttaneeksi syvästi suomalaisen tanssin kehitykseen.

Kaiun jälkeen Carlson valmisti 1991 Suomen Kansallisbaletin ohjelmistoon suurimuotoisen teoksen nimeltä *Maa*. Vuosina 1991-92 Carlson asui Suomessa ja loi johtamalleen Helsingin Kaupunginteatterin Tanssiryhmälle suuria produktioita, teokset *Kuka vei elokuun* ja *Syyskuu*.

Mikä Carlsonin taiteessa tuntui niin uudelta? Suomalaisen nykytanssin juuret ovat pitkälti saksalaisessa tanssiteatterin perinteessä ja Carlsonin saapuessa Suomeen keskeisin nykytanssin ryhmä oli Tanssiteatteri Raatikko. Se toteutti juuri juonellista ja yhteiskunnallisesti kantaa ottavaa, kertovaa tanssiteatterin perinnettä.

Carlsonin taiteessa yhdistyi monia asioita. Hänen liikekielensä oli ihmeen vapaata: se yhdisteli virtaviivaista linjakkuutta lähes minimalistiseen ilmaisuun ja ekspressiivisiin toistoihin. Carlson ei siis kertonut tanssillaan lineaarista tarinaa, vaan pikemminkin maalasi ja piirsi liikkeillään.

Carlsonin teosten visuaalinen maailma puolestaan on ollut usein lähes barokkisen runsas. Upeat, monin symbolisin merkityksin ladatut näyttämökuvat yhdessä Carlsonin koreografisen ilmaisun kanssa muodostivat eräänlaisia jättiläismäisiä kuva-arvoituksia. Juuri tämä taidekäsitely, jossa teoksen lopullinen tulkinta jätettiin katsojalle itselleen, oli suomalaisessa tanssikentässä ratkaisevasti uutta.

Yhteys säilyy

Carlsonin merkitys suomalaiselle tanssille ei kuitenkaan rajoitu hänen Suomessa valmistamiinsa teoksiin. Hänellä on ollut huomattava kyky tunnistaa ja koota ympärilleen lahjakkaita tekijöitä. Carlsonin myötä Suomeen saapui muun muassa monipuolinen ranskalainen teatterimies **Claude Naville**.

Naville jäi Suomeen ja ohjasi useita suurteoksia, oopperoita ja näytelmiä. Hän vaikutti voimakkaimmin kuitenkin työssään tanssiteosten valosuunnittelijana. Navillen myötä alkoi suomalaisen tanssivalaistuksen nousukausi ja hän myös vaikutti ratkaisevasti alan koulutuksen kehitykseen maassa.

Carlson kutsui suomalaisista yhteistyökumppaneistaan Jorma Uotisen välittömästi *Kaiun* valmistumisen jälkeen (1976) työskentelemään Pariisiin Oopperaan johtamaansa le Group des Recherches Théâtrales de l'Opéra de Paris -ryhmään (GRTOP). Siitä alkoi Uotisen kansainvälinen ura tanssijana ja koreografina sekä ensin Helsingin Kaupunginteatterin Tanssiryhmän ja myöhemmin Suomen Kansallisbaletin ja Kuopio Tanssii ja Soin johtajana.

Carlson on poiminut teoksiinsa muitakin suomalaisia tanssijoita, kuten **Nina Hyvärisen** ja **Tero Saarisen**. Hän on myös valmistanut heille koreografioita. Carlson on työskennellyt myös suomalaisten säveltäjien kanssa. *Kaiun* säveltäjinä ja muusikkoina toimivat **Pirjo ja Matti Bergström** ja Kansallisbaletin suurtuotannon, *Maan*, musiikki oli **Kaija Saariahon** käsialaa.

Siirryttyään vuonna 1994 kahdeksi vuodeksi Tukholmaan Cullberg Balletin johtajaksi ja myöhemmin, toimiessaan vuodesta 1999 Venetsian Biennaalin tanssiohjelman johtajana Carlson on edelleen pitänyt aktiivisesti yllä yhteyksiään Suomeen. Hän on muun muassa kutsunut suomalaisia tanssitaiteilijoita Venetsiaan. Näin syntyi esimerkiksi Tero Saarinen Companyn suurtuotanto *Kaze* (2001), joka edelleen kiertää maailmaa.

Carolyn Carlson on vierailut Suomessa usein. Hänen teoksiaan on nähty Helsingin Kaupunginteatterissa ja nimenomaan Kuopio Tanssii ja Soi -festivaaleilla, jossa esitettiin kesällä 2005 Carlsonin Pariisissa ensi-iltansa saanut, aasialaisille miestanssijoille valmistettu *Tigers in the teahouse / TRIO OF MEN*.

Jukka O. Miettinen

Artikkeli julkaistu alunperin englanniksi Finnish Dance in Focus 2005 -lehdessä.